

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Avstrija in nje ljudstva.

(Govor drž. poslanca dr. Gregorčca v državnem zboru.)

(Dalje.)

Narodna avtonomija, ki je utemeljena v besedilu XIX. člena, je prav za prav izvršitev njegova v pravem zmislu; razdelite narode v narodnih in jezikovnih vprašanjih, odkažite vsakemu samemu varstvo narodnih pravic svojih, prepovejte slednjemu narodu posegati v pravice drugega naroda! S tem bode narodnemu boju odbita ost, mir bode ustanovljen in to bode tem večje vrednosti, ker se bode tudi olajšalo sporazumljenje s cerkvijo v šolskih zadevah.

Prepričanje moje je, da se drugače ne da doseči narodni mir v Avstriji, kakor če se člen XIX. izvede z državnim zakonom.

Z uvedanjem narodne avtonomije napravili bi se narodni upravni okoliši. Začetek za to se je že storil na Češkem s spravo; kajti nemška manjšina dobi ondu v deželnem šolskem sovetu, in deželnem kulturnem svetu nemške oddelke, pri deželnem nadsodišču petnajst svetniških in svoj disciplinarni senat, potem narodno omejene sodne in upravne okraje, sploh z jedno besedo svoj lastni upravni okoliš.

Kar se na Češkem začena, to doseči smo se mi Slovenci prizadevali že pred 40 leti, namreč slovenski upravni okoliš, ki bi obsegal slovenske dele Štajarske in Koroške, potem pa Kranjsko in Primorsko. Naprava takega upravnega okoliša bi pa delala manj težav, nego narodna razdelitev sodnih in upravnih okrajev na Češkem. Tako se razteza slovenski okrožnosodniški okoliš Celje na Štajarskem z okrajnimi glavarstvi, ki so v njem prav do slovansko-nemške meje, le na Koroškem bi bilo treba nekaj popravljanja.

V slovenskem upravnem okolišu stanujejo drugojezične narodnosti pa bi našle v državnem zakonu, kateri ima izvesti člen XIX., primerno varstvo za narodnost svojo in jezik.

Mi Slovenci si sedaj moramo prizadevati,

da dosežemo tak upravni okoliš, kajti vlada neče, ne more in ne sme nam pomagati. Mi sami si ne moremo pomagati, kajti razdeljeni smo v osem upravnih okolišev, le na Kranjskem smo nekaj let v nekaj znatnejšem položaji. V Trstu, Celovci in Gradi nas nečejo razumeti in nemajo usmiljenja za nas, temveč le preziranje, zatiranje in pritiskanje. (Prav res je! na desnici.) Nasprotniki nam narekujejo deželne naklade, gospodarijo z našo šolo in jo zlorabijo, preganjajo naše učitelje, profesorje in duhovnike, če ostanejo dovolj značajni, da se ne sramujejo matere svoje. Pri sedanjih deželni avtonomiji plačujemo deželne doklade in s tem lastno raznarodnje. Toraj zapoveduje že nam spoštovanje do samega sebe, nagon za ohranjenje svojega obstanka, da delamo na to, naj se izvede člen XIX. in napravi slovenski, oziroma slovanski upravni okoliš.

Kako bi bil tak upravni okoliš tudi v interesu države, za to imam nepristranskega svedoka, vojaški strokovni list, na Dunaji izhajajoči „Reichswehr“.

Ta list je priporočal v uvodnem članku ob upokojenji barona Depretisa, da bi generala poslali v Trst za namestnika, da bi naredil konec tamošnjim žalostnim razmeram in bi ukrotil iredento, katere prevzetnost se je posebno zadnja leta povežala. Ob svojem času so Italijane imeli za kulturonošce nasproti Slovanom in so jim zatoraj dajali prednost. Takoj so se pojavile žalostne prikazni: odkrita iredentska agitacija, iz katere so potem italijanski poslanec Imbriani in tovariši v italijanskem parlamentu izvajali pravico Italije do Trsta in Primorskega. List pravi, da se temu mora odpomoči, kakor se je to zgodilo o svojem času v Dalmaciji. Tudi ondu je gospodoval italijanski element, posledica temu je bila, da so v vojnih letih 1859. in 1866. bili na Dunaji jako v skrbi zastran bodočnosti Dalmacije. In sedaj so poslali generala Rodiča v Zader. Ta se je opiral na brezdvomno lojalno hrvatsko

večino in stvari so se kmalu drugače zasukale. Danes nikaka italijanska iredenta ne misli, da bi ondu oživila aspiracije Garibaldijeve 1859. leta. Priporoča se zatorej dalmatinski recept porabiti za Trst in Primorsko in postaviti večino slovansko v njene pravice in jej dati položaj, kakoršen jej gre. „Kdo sestavlja v Trstu in Primorji zanesljivi element, ko bi prišlo do kakih komplikacij?“ List odgovarja: „Mi vemo, da bodo Slovenci vedno ostali lojalni, kajti nemajo nikamor težiti in morajo ostati v Avstriji kjer jim razmeroma še najbolje gre“. List sklepa opazke svoje s tem, da pravi: „Mi odločno izrazimo mnenje svoje, ker puščaje na strani vsa politična in narodna vprašanja, imamo le državni interes pred očmi“.

Tako piše vojaški strokovni list. Temu listu se zdi pritiskanje jugoslovanskega naroda politično nemodro in zahteva premembo sisteme, zahteva, da bi se merodajni krogi opirali na slovansko večino in vse to v državnem interesu. To se hoče reči: Avstrija dobi s tem živ jez proti navalom iredente. Jasno pa je, da bi ta jez se okrepil v živo trdnjavo, če bi primorske Hrvate in Slovence zjedini s kranjskimi, koroškimi in štajarskimi Slovenci v jeden upravni okoliš. Potem bi aspiracije italijanske iredente zgubile vsak pomen in Avstrija bi imela mir v teh krajih. (Konec prih.)

Občinske volitve v Šoštanji.

(Dalje.)

Omenili smo vže zadnjikrat besne agitacije od strani Šoštanjskih nemčurjev, o Nemcih ne govorimo, kajti število teh je preneznatno. Štabni chef jej je bil Hans-Muki Woschnagg, vreden sin svojega očeta. Navadno ga ne vidiš šestokrat na ulici, ker se ukvarja z raznovrstnimi kožami, a na preddan volitve ga je bila vsaka hiša, vsak kot poln. Ubogi njegovi „arabariji“ so tekali kot poštni konj zdaj proti Družmirju, kjer biva njegov adjutant Janez Kosar, izsluženi agitator Negrijev, da poižve, ali je straža ob Velunji svojo dolžnost storila.

Potem dirjajo uboga kljuseta proti drugemu adjutantu M. Skaza, p. d. Ograjšek-u, ki se štuli in hoče biti po sili Nemec, dasiravno je v nemščini pravi „mojster skaza“. Ta človek je čisto pozabil, kje da mu je zibelka tekla, da ne v Heidelbergu, ampak blizo „Hude luknje“. Slovenski domoljubni kmetje izogibajo se pač poslej s tem raji takih skaženih krčem, saj vedo, da dobijo za gotovi denar dobre, da boljše kapljice tudi pri svojih, v slovenskih krčmah. Kako strastno je agitoval Hans-Muki, za to je zadostni dokaz v tem, da mu je bil vsak narodnjak v preddan volitve na poti, češ, kaj imaš ti delati v Šoštanji! Tako je ta kavalir (?) napadel mirnega narodnega učitelja o belem

dnevu, na javni ulici, v pričo mnogo ljudi prav pobalinsko, blizo tako-le: Kaj imate Vi mladič, dnes dela na ulici...?*) Čujte, to je pravcati cvet one omike, ki je doma pri naših nemčurjih! Klobuk z glave pred takim kavalirjem! Slišali smo, da je razžaljeni g. učitelj siroveža takoj tožil, a pregovorjen tožbo zopet ustavil. To je sicer dokaz njegovega miroljubja, vendar pa je pri narodnjakih vzbudilo veliko in trdi se, da tudi opravičeno nevoljo. Povej Slovenec tako psovko nemčurju v obraz, ako bi smel, na razbeljenem rožu bi te pekel za kazen. Ljut agitator Hans-Mukija je bil tudi neki pisac pri c. kr. sodnji, z imenom Schildenfeld, a dognano še ni, ali z dovoljenjem in vedenjem g. okr. sodnika ali ne. Vsekako pa se nam prav čudno dozdeva, da se človek brez vsake volilne pravice nosi kot eden glavnih agitatorjev. Ali nemčurji so si mislili: v sili so tudi muhe dobre. Da so Titscherji e tutti quanti Hans-Mukiju na vse kriplje pomagali, ter stikali za volilci, kakor tičarji za jerebicami, to je dovolj znano. Da g. dr. Liechtenegger ni zaostal, kdo bi dvomil; kar pa je vse govoril in objuboval, to je tako smešno, da ne dela takemu gospodu v resnici nič veliko časti. Janez Hofer, glavni oproda Fr. Woschnagga je s svojo „sivo“ zvi-jačo neki ženski izvabil pooblastilo, zato pa je njeni hiši pridobil najnovejši naslov v Šoštanji.

Ako dodamo tem agitatorjem še pomagača Strinyja, o katerem hočemo drugo pot obširneje govoriti, Streharja, Korošca in kakih 12 „šklafov“, imamo ves agitacijski odbor skupaj. Kaj ne, izborna društvo, lepa kompanija! To so ti ljudje! Škoda, da ni bilo fotografa; to bi bila izborna slika, vredna dva groša. „Kje so časi, kje so dnovi“, izkliknil bi človek, premotrujoč žalostne narodne premembe, ki so v Šoštanjskem trgu dandanešnji! Fr. Woschnagg, leta 1878 še vrl narodnjak, čestital je o priliki sedemdesetletnice očetu Bleiweisu: „Neustrašljivemu buditelju Slovencev mnogaja leta“, France Vošnjak, in danes? Njegov sin Hans-Muki, nekdanj čili sokol slovenski in danes? — Ne vem, kaj naj rečem prislovici: „Jabelko ne pade daleč od drevesa“. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Slovenjegraškega okraja. (Pozor.) Ko čitam št. 17, pridem do dopisa iz Šaleške doline zaradi volitev. Jaz vam moram reči, da nisem s tem, kar se ondi piše, nič kaj zadovoljen. G. dopisnik izrazil se je tako, kakor da bi imel on že voljo volilcev vseh treh volilnih okrajev črno na belo. Kakor se pa sliši, volilci Slov. Graškega okraja niso istih misli, kakor

*) Iz spoštovanja do naših bralcev zamočimo ostale besede. Ured.